

CYNGOR LLYFRAU CYMRU
BOOKS COUNCIL of WALES

Adroddiad Blynyddol

Cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg

2023/24

Cynnwys

1.	Cyflwyniad	2
2.	Cydymffurfiaeth Safonau Cyflenwi Gwasanaethau	4
3.	Cydymffurfiaeth Safonau Llundio Polisi	8
4.	Cydymffurfiaeth Safonau Gweithredu	8
5.	Monitro	10
6.	Safonau Atodol	10

Adran 1: Cyflwyniad

Sefydlwyd Cyngor Llyfrau Cymru yn 1961. Mae'n gorff cenedlaethol a chanddo statws elusennol ac fe'i hariannir yn uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru er mwyn gwasanaethu cyhoeddwr, awduron a darllenwyr yng Nghymru.

Fel corff allweddol ym myd llyfrau, mae'n cynnig gwasanaeth a gwybodaeth i bawb sy'n ymwneud â'r maes. Golyga hyn ddarparu gwasanaethau unigol i'r byd cyhoeddi (ym meysydd golygu, dylunio, marchnata a dosbarthu) gyda golwg ar wella safonau cynhyrchu a chyhoeddi llyfrau yn Gymraeg a Saesneg. Mae'r Cyngor hefyd yn dosbarthu grantiau i hybu cyhoeddi llyfrau a chylchgronau yn Gymraeg a Saesneg.

Lleolir y Cyngor yn Aberystwyth, Ceredigion, ar ddau safle: yng Nghastell Brychan ac ym Mharc Busnes Glanrafon, ar gyrion y dref. Roedd gan y Cyngor staff 44 aelod o staff ym mis Mawrth 2024. Mae llawer o'r staff, yn arbennig y staff rheoli/gweinyddol, yn dewis patrwm hybrid o rannu eu hwythnos waith rhwng y cartref a'r swyddfa. Mae 10 o'r 44 wedi eu cytundebu i weithio o gartref. Mae staff y Ganolfan Ddosbarthu yn fwy caeth i waith ymarferol yn y Ganolfan.

Oherwydd natur a phwrpas y sefydliad, y mae'n rhaid i fwyafrif llethol y staff fedru cyfathrebu'n hyderus, ar lafar ac ar bapur, trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg. Ar hyn o bryd mae pob aelod o staff yn siarad Cymraeg. Y Gymraeg sydd a'r lle amlycaf yng ngweinyddiaeth, llywodraethiant a gweithgarwch y sefydliad. Mae pedair aelod o staff yn siaradwyr newydd sydd wedi dysgu Cymraeg yn y gorffennol ac yn parhau i dderbyn cefnogaeth pan ac os oes angen.

Cynigir cefnogaeth yn ôl y gofyn i'r aelodau sydd angen hynny, wella neu ddatblygu eu sgiliau iaith Gymraeg.

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn gosod fframwaith cyfreithiol, sydd yn rhoi dyletswydd ar y Cyngor Llyfrau i gydymffurfio â safonau mewn perthynas â'r Gymraeg. Mae safon yn egluro sut mae disgwyl i sefydliadau ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol sefyllfaoedd. Mabwysiadodd y Cyngor Llyfrau ei Gynllun Iaith Gymraeg yn 2011.

Mae'r dyletswyddau sy'n deillio o'r safonau'n golygu na ddylai'r Cyngor Llyfrau drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Pwrpas y safonau yw:

- ei gwneud hi'n eglur i sefydliadau beth yw eu dyletswyddau o ran y Gymraeg;
- ei gwneud hi'n fwy eglur i siaradwyr Cymraeg pa wasanaethau y gallent ddisgwyl eu derbyn yn Gymraeg;
- sicrhau mwy o gysondeb o ran gwasanaethau Cymraeg a gwella eu hansawdd.

Derbyniodd y Cyngor Llyfrau hysbysiad cydymffurfio gan Gomisiynydd y Gymraeg o dan Ran 4 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ar 25 Gorffennaf 2016. Roedd yr hysbysiad hwn yn pennu'r safonau penodol y mae'n ofynnol i'r Cyngor Llyfrau gydymffurfio â hwy, ac ar 25 Ionawr 2017 daeth 150 o safonau yn weithredol.

Mae'r Cyngor Llyfrau yn hollol ymrwymedig i'r iaith Gymraeg, ac eisoes yn cydymffurfio â nifer sylweddol o'r safonau a osodwyd arni trwy weithrediad ei Chynllun Iaith, ac yn wir, roedd y Cynllun hwn yn mynd ymhellach na safonau'r Gymraeg mewn sawl maes.

Mae'n ofynnol i'r Cyngor Llyfrau gyhoeddi adroddiad blynyddol erbyn 30 Medi fel ag y gosodwyd yn Safonau'r Gymraeg (152, 158,164). Mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar y flwyddyn rhwng 1 Ebrill 2023 a 31 Mawrth 2024.

Ni dderbyniwyd unrhyw gŵyn ynghylch cydymffurfiaeth y Cyngor Llyfrau a'r Safonau yn ystod y flwyddyn dan sylw.

Adran 2: Cydymffurfiaeth Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (Safonau 1-83)

Gohebu (Safonau 1-7)

Mae staff yn ymateb i ohebiaeth gan aelodau o'r cyhoedd yn yr un iaith â'r llythyr neu'r e-bost gwreiddiol.

Wrth gychwyn gohebiaeth ag aelodau o'r cyhoedd, gwneir hynny drwy gyfrwng iaith ddewisol yr unigolyn/unigolion os yw hynny'n hysbys. Fel arall, anfonir yr ohebiaeth yn ddwyieithog a holir yr unigolyn/unigolion ynghylch eu hiaith ddewisol ar gyfer gohebu â ni. Pan geir yr wybodaeth yma, mae staff yn ymdrin â'r person/personau yn eu hiaith ddewisol o hynny ymlaen. Os derbynir gohebiaeth uniaith oddi wrth y person mae'r staff yn gohebu â hwy, ond nid yw'r person wedi datgan ei iaith ddewisol, mae staff yn gohebu gyda'r unigolyn yn yr iaith yna o hynny ymlaen. Llofnodir copiâu Cymraeg a Saesneg o ohebiaeth. Mae unrhyw waith sydd angen ei gyfieithu yn cael ei anfon at Ysgrifenyddes y Prif Weithredwr.

Galwadau ffôn (Safonau 8-10, 18, 20-21)

Does dim derbynfa bellach ac mae galwadau ffôn allanol yn cael eu rhaedru i nifer o staff sydd bob amser yn yn ateb â chyfarchiad dwyieithog:

"Cyngor Llyfrau Cymru / Books Council of Wales".

Anogir pob aelod o staff i osod neges wedi ei recordio dwyieithog ar beiriant ateb eu ffôn, gyda'r Gymraeg o flaen y Saesneg. Os nad oes neges wedi ei osod, mae'r alwad yn cael ei gyrru i system neges llais y Cyngor Llyfrau, sydd â'r Gymraeg o flaen y Saesneg. Nid oes gennym system ffôn wedi ei awtomeiddio.

Gwasanaethau ffôn (Safonau 12-17, 22)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r Safonau yma.

Mae gwasanaeth Cymraeg ar gael ar brif rif ffôn y Cyngor Llyfrau yn barhaol. Nid oes gennym system ffôn wedi ei awtomeiddio.

Cyfarfodydd (Safonau 23, 25, 25A, 25CH)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r Safonau yma. Mae pawb sydd yn mynychu cyfarfod a gynhelir gan y Cyngor Llyfrau yn gallu defnyddio eu hiaith ddewisol yn y cyfarfod. Defnyddir gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gyfer cyfarfodydd lle nad yw pawb sydd yn mynychu yn gallu siarad Cymraeg.

Digwyddiadau cyhoeddus (Safonau 26-32)

Mae pawb sydd yn mynychu cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd a gynhelir gan y Cyngor Llyfrau yn gallu defnyddio eu hiaith ddewisol yn y cyfarfod. Mae gwahoddiadau i bob cyfarfod yn ddwyieithog. Darperir gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ym mhob cyfarfod i bawb sy'n dymuno defnyddio'r gwasanaeth yma. Mae Zoom a Teams bellach yn rhan hanfodol o drefn cyfarfodydd y Cyngor, mae'r rhan fwyaf o gyfarfodydd yr is-bwyllgorau a'r Bwrdd yn hybrid a defnyddir y meddalwedd cyfieithu yn rheolaidd. Mae pob deunydd ysgrifenedig cyfarfodydd sy'n agored i'r cyhoedd ar gael yn ddwyieithog, yn ogystal â deunydd cyhoeddusrwydd i'r digwyddiadau.

Hysbysebu (Safonau 33-34)

Mae pob deunydd cyhoeddusrwydd a ddefnyddir gan y Cyngor Llyfrau yn ddwyieithog. Mae rhai cyhoeddiadau i hyrwyddo llyfrau Cymraeg yn uniaith Gymraeg, ac mae cyhoeddiadau wedi eu targedu ar gyfer cynulleidfaoedd penodol yn ddibynnol ar iaith y llyfrau.

Llunio dogfennau i'r cyhoedd (Safonau 36, 44-47)

Mae dogfennau i'r cyhoedd ar gael fel fersiynau Cymraeg a Saesneg ar wahân, neu yn ddwyieithog. Mae fersiynau Saesneg yn datgan yn glir bod y dogfennau hefyd ar gael yn Gymraeg.

Gwefan y Cyngor Llyfrau (Safonau 48, 51-52)

Mae gwefan y Cyngor Llyfrau yn gwbl ddwyieithog ac mae gosodiad pob tudalen yn gyson gyda thestun pob tudalen ar gael yn Gymraeg ac mae pob tudalen Gymraeg ar y wefan yn gweithredu'n llawn. Mae'r tudalennau Saesneg yn cynnwys dolen uniongyrchol i'r dudalen Gymraeg gyfatebol ar ben y dudalen. Mae pob dogfen a luniwyd gan y Cyngor Llyfrau, a gyhoeddwyd ar y wefan, ar gael yn y Gymraeg. Mae rhyngwyneb pob tudalen, a'r dewislenni ar bob tudalen, ar gael yn Gymraeg.

Roedd y Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r Safonau hyn cyn y dyddiad y daeth y safonau i rym.

Apiau a'r cyfryngau cymdeithasol (Safon 53-55)

Mae cyfrifon y Cyngor Llyfrau ar y cyfryngau cymdeithasol yn ddwyieithog. Y prif gyfrif ar Facebook yw <https://www.facebook.com/llyfrau.books> – a thra bod ein cynnwys ni bob amser ar gael yn y ddwy iaith, ni allwn sicrhau bob amser fod pob darn o gynnwys sydd yn cael ei rannu, yn ddwyieithog, gan ei fod weithiau yn cyfeirio at lyfr Saesneg neu lyfr Cymraeg (ac felly y cynnwys yn ymwneud â iaith y llyfr). Yn achos Twitter ac Instagram, mae'r cyfrifon Cymraeg a Saesneg ar wahân, ond gyda Facebook, un cyfrif dwyieithog sydd. Mae'r cynnwys yn cael ei dargedu ar gyfer cynulleidfaoedd gwahanol a ddim o reidrwydd yn gyfieithiad uniongyrchol o un iaith i'r llall, gan mai'r bwriad pennaf yw cyhoeddi cynnwys perthnasol yn yr iaith sydd yn ymwneud â iaith y llyfr neu'r cyfrwng sydd yn cael ei hyrwyddo.

Arwyddion (Safonau 57-59, 137-139)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r Safonau hyn.

Mae arwyddion sydd yn Gymraeg yn unig yn cael eu rhoi i'r chwith o'r arwydd Saesneg cyfatebol. Lle mae testun Cymraeg a Saesneg yn ymddangos ar yr un arwydd, mae'r testun Cymraeg uwchben y testun Saesneg.

Y Dderbynfa (Safonau 60, 63-64)

Nid yw'r Cyngor Llyfrau yn darparu gwasanaethau uniongyrchol i'r cyhoedd, felly ychydig iawn o ymwelwyr sydd yn ymweld â'r adeilad. Does dim presenoldeb parhaus yn y dderbynfa yn hytrach mae tîm o staff yn ateb y ffôn o'u desgiau ac yn ateb y system gyfathrebu gyda'r brif fynedfa drwy ddefnyddio camera a system intercom. Mae'r gwasanaeth yn parhau yn gwbl ddwyieithog. Bydd yr holl ymwelwyr yn cael eu cyfarch yn iaith yr ymwelydd os yw hynny'n hysbys. Fel arall, maent yn cael eu cyfarch yn ddwyieithog.

Mae pob aelod o staff sy'n ymwneud â gwaith croesawu yn rhugl yn y Gymraeg ac yn darparu

gwasanaeth Cymraeg. Roedd y Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r Safonau cyn y dyddiad y daeth i rym.

Hysbysiadau (Safonau 65-66)

Mae hysbysiadau'r Cyngor Llyfrau yn cael eu cyhoeddi neu eu harddangos yn ddwyieithog, gyda'r fersiwn Gymraeg uwchben neu i'r chwith o'r fersiwn Saesneg. Os yw hysbysiadau'n cael eu cyhoeddi ar y wefan, mae'r fersiynau Cymraeg a Saesneg ar wahân. Mae'r cynnwys yn gyfatebol ble mae'r fersiynau ar wahân.

Tendrau (Safonau 72-74, 76)

Cyhoeddir gwahoddiadau ar GwerthwchiGymru fel fersiynau Cymraeg a Saesneg ar wahân. Cyhoeddwyd un yn ystod 2023/24 ar gyfer cylchgronau Saesneg, ac oedd yn datgan y caniateid i dendrau gael eu cyflwyno yn Gymraeg. Derbyniwyd 8 ymateb i'r tendr y cyfan yn Saesneg.

Gwasanaethau Cymraeg (Safonau 77-78)

Mae'r Cyngor Llyfrau eisoes yn cydymffurfio â'r Safonau yma.

Mae holl wasanaethau'r Cyngor Llyfrau ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg. Ceir gwybodaeth amdanynt ar wefan y Cyngor Llyfrau, gyda phob tudalen ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg. Mae deunydd sydd yn rhoi cyhoeddusrwydd i wasanaethau'r Cyngor Llyfrau yn ddwyieithog. Nid yw'r deunydd yma, na'r wefan, yn cyfeirio at y gwasanaethau sydd ar gael yn y naill iaith neu'r llall, gan eu bod i gyd ar gael yn y ddwy iaith.

Hunaniaeth Gorfforaethol y Cyngor Llyfrau (Safon 79)

Enw swyddogol y Cyngor yw 'Cyngor Llyfrau Cymru/Books Council of Wales'. Mae hyn wedi ei ddangos yn glir ar bob eitem o ddeunydd swyddfa safonol y Cyngor Llyfrau, boed o ddefnydd yn fewnol neu yn gyhoeddus. Mae pob eitem o wybodaeth ar yr eitemau yma yn ddwyieithog, gyda'r Gymraeg uwchben y Saesneg bob tro.

Defnyddir logo'r Cyngor Llyfrau yn ddwyieithog. Pryd bynnag a ble bynnag y caiff ei ddefnyddio, yng Nghymru a thu hwnt, rhaid defnyddio'r logo dwyieithog.

Addysg (Safon 80)

Nid yw'r Cyngor Llyfrau yn darparu cyrsiau addysg, yn yr ystyr fod cwrs yn golygu cyfres o sesiynau dysgu. Darperir rhai gweithdai i staff y cyhoeddwyr a gefnogir gan y Cyngor Llyfrau, ond nid yw'r rhain yn gyrsiau addysg sydd ar agor i'r cyhoedd.

Cyhoeddiadau dros y system annerch gyhoeddus (Safonau 83, 140)

Nid oes gan y Cyngor Llyfrau system annerch gyhoeddus

Adran 3: Cydymffurfiaeth Safonau Llundio Polisi (Safonau 84-89, 91-93, 144)

Llundio Polisiâu (Safonau 84-89, 91-93, 144)

Mae'r Cyngor Llyfrau eisoes yn gweithredu yn unol â'r Safonau hyn.

Mae'r Gymraeg yn gyfrifoldeb i bob aelod o staff y Cyngor Llyfrau, ac mae brwdfrydedd wrth roddi ystyriaeth i'r Gymraeg wrth lunio polisi – digwydd hynny'n gwbl naturiol.

Ni dderbyniwyd cwyn ynglŷn â chydymffurfiaeth y Cyngor Llyfrau â'r safonau llunio polisi yr oedd o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

Adran 4: Cydymffurfiaeth Safonau Gweithredu

Polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol (Safon 94)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r safonau hyn.

Adnoddau Dynol:

Mae'r Cyngor yn derbyn eu cefnogaeth Adnoddau Dynol gan Gyngor Sir Ceredigion sy'n gallu darparu'r gefnogaeth angenrheidiol yn Gymraeg.

Hawliau'r Cyflogai (Safonau 95-100)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r safonau hyn.

Cyhoeddi Polisiâu (Safonau 101-107)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r safonau hyn.

Cwynion (Safonau 108-109, 111)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r safonau hyn.

Disgyblu (Safonau 112-113, 115)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r safonau hyn.

Datblygu Sgiliau yn y Gymraeg / Hyfforddiant (Safonau 123-129, 145-146)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r safonau hyn.

Cynhaliwyd 15 sesiwn hyfforddi gyda 7 yn mynychu pob sesiwn ar gyfartaledd. Cynhaliwyd pob sesiwn yn Gymraeg os oedd hynny'n bosibl, rhai lles cyffredinol a rhai mwy arbenigol ar y defnydd

o gyfryngau cymdeithasol a systemau cyfrifiadurol. Fodd bynnag cynhaliwyd 6 sesiwn dechnegol ar feysydd polisi ac ymarferiad manwl, trwy gyfrwng y Saesneg am nad oedd yr arbenigedd ar gael yn Gymraeg.

Swyddi newydd / swyddi gwag (Safonau 132-134, 136, 147, 148)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r Safonau yma, ac eithrio Safon 134. Penodwyd i wyth swydd wag yn ystod y cyfnod hwn a phenodwyd siaradwyr Cymraeg i'r cyfan. Gwnaed un o'r penodiadau ym mis Mawrth 2024 ond ni ddechreuodd y person yn eu swydd tan fis Ebrill.

Cynhelir y cyfweliad fel arfer yn Gymraeg a gofynnir un cwestiwn yn Saesneg (yn dibynnu ar y swydd).

Ni dderbyniwyd cwyn ynglŷn â chydymffurfiaeth y Cyngor Llyfrau â'r safonau gweithredu yr oedd o dan ddyletswydd i gydymffurfio a hwy.

Meddalwedd gyfrifiadurol (Safon 116)

Er mwyn i staff allu gwirio eu Cymraeg, mae meddalwedd gwirio sillafu a gramadeg wedi ei osod ym mhecyn Office pob cyfrifiadur yn y Cyngor Llyfrau.

Mewnrwyd y Cyngor Llyfrau (Safonau 117, 120-122)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r rhan fwyaf o'r Safonau hyn.

Does dim mewnrwyd fel y cyfryw ond rydym yn defnyddio system o rannu gwybodaeth trwy Sharepoint. Mae'r elfennau y mae modd eu rheoli drwy osodiadau Microsoft yn Gymraeg ac mae'r wybodaeth a rennir ar gael mewn Cymraeg a Saesneg. Rydym yn defnyddio Bright HR ar gyfer cofnodi gwyliau.

E-bost (Safonau 130-131)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn darparu templed llofnod safonol sy'n galluogi staff i gynnwys fersiwn Gymraeg o'u manylion cyswllt mewn negeseuon e-byst ac yn nodi bod croeso i ohebwyrs gysylltu yn Gymraeg neu yn Saesneg.

Cadw cofnodion cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg (Safonau 141-143)

Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion. Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r Safonau hyn.

Adran 5: Monitro

Cyfrifoldeb y Tîm Rheoli yw sicrhau cydymffurfio â'r safonau o fewn eu hadrannau ac mae hyn yn cael ei adolygu yn gyson. Mae gwasanaethau eraill o fewn y Cyngor Llyfrau yn darparu adnoddau er mwyn sicrhau bod y Cyngor Llyfrau yn cyflawni gofynion Safonau'r Gymraeg yn llawn, sef y Tîm Gwerthu a Gwybodaeth (sydd yn bennaf gyfrifol am gynnwys ar wefan Gwales) a'r Adran Gyfathrebu, Marchnata a Dylunio sy'n gyfrifol am y wefan gyffredinol.

Adran 6: Safonau Atodol (Safonau 149-168)

Mae'r Cyngor Llyfrau yn gweithredu'n unol â'r Safonau hyn. Cyhoeddwyd Hysbysiad Cydymffurfio'r Cyngor Llyfrau ar ein gwefan ac ar fewnrwyd y staff. Cyhoeddwyd Polisi Cwynion ar wefan y Cyngor Llyfrau, ac fe ymdrinnir â chwynion ynghylch cydymffurfiaeth y Cyngor Llyfrau â Safonau'r Gymraeg yn yr un modd â chwynion